

Eskilstuna kommun

Beslut efter uppföljning för grundskola

---

efter tillsyn i Stålforskskolan 7–9
belägen i Eskilstuna kommun

Uppföljning av tillsyn i Stålforssskolan 7–9

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Eskilstuna kommun under hösten 2017. Skolinspektionen fattade den 23 oktober 2017 beslut efter tillsyn för Stålforssskolan 7–9. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Eskilstuna kommun inkom med den 19 januari 2018 samt den 7 mars 2018. Utredningen i uppföljningen omfattar dels en redovisning från Eskilstuna kommun, dels information som Skolinspektionen inhämtat vid besök på Stålforssskolan den 8 maj 2018. Vid besöket genomfördes intervjuer med rektor inklusive biträdande rektorer, lärare, elever samt företrädare för elevhälsa och trygghetsteam. Det genomfördes även observationer under lektioner, i korridorer och uppehållsrum samt i matsalen.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälpt samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Eskilstuna kommun att vid vite av **1 300 000 kr** senast den **26 oktober 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Eskilstuna kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Eskilstuna kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Huvudmannen ska se till att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I detta ingår att kontinuerligt och systematiskt kartlägga verksamheten, analysera resultatet och genomföra ändamålsenliga åtgärder. Vidare ska arbetet följas upp och utvärderas för att säkerställa att åtgärderna har avsedd effekt.
- Huvudmannen ska säkerställa att skolans plan mot kränkande behandling utformas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering till bedömning av brist

Alla elever tillförsäkras inte en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer att det alltjämt finns brister avseende trygghet och studiero på Stålforskskolan. Bristerna är allvarliga och omfattande. Skolinspektionens uppföljande utredning visar att det förekommer lektioner som inte präglas av studiero och att det finns platser och situationer där eleverna inte är trygga. Det saknas också samsyn och gemensamt förhållningssätt för arbetet med att åstadkomma och bibehålla trygghet och studiero. Skolledningen (rektorn och två biträdande rektorer) har visserligen konkretiserat ordningsregler som ska gälla för hela skolan men dessa har inte fullt ut implementerats och olika lärare/arbetslag tillämpar fortfarande egna ordningsregler. Trots att bristerna är kända vid skolenheten och huvudmannen och skolan vidtagit åtgärder, har inte tillräckliga insatser satts in för att åtgärda bristerna. Bristerna i trygghet och studiero påverkar i hög grad elevernas möjligheter att nå kunskapskraven.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 319 f.) betonas att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet. Vidare framgår av förarbetena att det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan.

Graden av studiero varierar på lektioner. Elever uppger under intervjuer att en av anledningarna till att det är låg studiero är för att elever pratar på lektionerna, och att elevers prat beror på att de inte orkar koncentrera sig på arbetsuppgifterna. Elever berättar vidare att det finns elever som vill gå efter halva lektionen och när de inte får gå beklagar de sig resterande del av lektionen, vilket stör andra elever. Eleverna säger att graden av studiero beror på vilken lärare och vilket ämne de har, det är bättre studiero om eleverna har respekt för läraren och om de är intresserade av ämnet. Eleverna berättar vidare att vissa lärare måste lägga ner så mycket tid på att få studiero att undervisningen inte hinns med.

Sena ankomster och spring på lektionerna påverkar studieron negativt. Elever berättar vidare att studieron störs av att elever kommer sent till lektionerna och att elever i stor utsträckning kommer och går från lektionerna. Lärare uppger att studieron påverkas negativt av att elever från andra klasser springer runt i korridorer och bankar på, eller rycker upp, dörrar till lektionssalar där det pågår undervisning. Under Skolinspektionens besök observeras flertalet elever, och lärare, som kommer för sent till lektionerna, elever som rör sig in och ut ur klassrummen, samt elever som besöker andra lektioner än sina egna. Skolledningen uppger att det funnits olika strategier i de olika arbetslagen för att komma tillrätta med förseningar och spring ut och in i klassrummen. Några av strategierna har varit att få elever att direkt hämta rätt skolmaterial, låsa dörrar till lektionssalar och att elever då blir insläppta efter genomgången, samt att trygghetsteamet rört sig i korridorerna för att hänvisa eleverna rätt. Av intervjun med skolledningen framgår dock att dessa åtgärder inte fullt ut gjort att det blivit studiero på skolan.

Skolenheten har gemensamma ordningsregler som ska gälla, men olika lärare och arbetslag tillämpar ändå egna ordningsregler. Skolledningen uppger att de sedan i höstas har preciserat och konkretiserat skolans ordningsregler, och informerat samtlig personal om att ordningsreglerna ska gälla. Skolledningen berättar vidare att ordningsreglerna mottagits på olika sätt av lärare och att det fortfarande finns lärare som har egna ordningsregler, till exempel avseende mobiltelefonanvändning på lektionstid. Arbetslagen har diskuterat förhållningsätt två och två. Enligt skolledningen har denna diskussion gett resultat i form av att arbetslagen nu närmar sig varandra i fråga om mobilanvändning på lektionerna, och att lärare som tidigare hade mobilförbud nu låter eleverna använda mobiltelefonerna för skolarbete. Lärare uppger att det är stor skillnad på ordningsreglerna mellan arbetslagen, men också inom arbetslagen. Detta leder till att elever vill testa gränserna, uppger lärare. Elever berättar att det blir oroligt på lektioner där klasser blandas från olika arbetslag, eftersom ordningsreglerna för eleverna är så olika. Även lärarna säger att det blir bråkigt eller tjafsigt när elever från olika arbetslag blandas. Det är också

skillnad i hur lärare väljer att hantera t.ex. störningar i studieron, uppger lärare. Eleverna berättar att lärare förhåller sig olika till ordningsreglerna. Vissa lärare tillrättavisar exempelvis elever som kommer och går från lektionerna, medan andra inte säger något till eleverna. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer att lärare inte är konsekventa i att säga till elever som exempelvis använder mobiltelefoner till annat än skolarbete. Observationerna visar också att trots att det råder ett hårt språkbruk tillrättavisar lärare inte elever som exempelvis svär åt varandra. Elever uppger under intervjuer att även om lärarna varnar eleverna så blir det ingen skillnad. I samband med kommunikering av protokollet har huvudmannen, via rektorn, inkommit med synpunkten att det på skolan finns ett gemensamt förhållningssätt eftersom det är beslutat att alla ska använda sig av "Sorselemodellen" för att få arbetsro.

Elevernas uppfattning om att skolan är trygg varierar. Några elever tycker att den är trygg trots att det ofta är bråk på skolan, och några tycker att skolan är trygg ibland. Eleverna är överens om att platser som är stökiga och bråkiga exempelvis är i och utanför uppehållsrummet samt korridoren "tunneln". De tycker inte att det har blivit någon skillnad sedan Skolinspektionens förra besök. Eleverna har också olika uppfattning om hur personalen agerar om det händer något. Det förekommer att personal inte ingriper för att elever hotar att filma dem. Det händer också att personal hindrar elever från att gå nära ett bråk istället för att personalen försöker stoppa bråket, uppger elever. Såväl elever som lärare säger att det blir bråk eller problem om elever går över till ett annat arbetslags korridor.

Tryggheten är bättre sedan övervakningskamerorna kopplades på. Lärare exemplifierar med att brandlarmet går mycket mer sällan nu och att de kan be rektorn kolla vem som gjorde vad om en dörr nästan sparkas in eller om det är slagsmål. Lärarna uppger att det händer incidenter men att lärarna inte alltid vet om det. De uttrycker att det visserligen förekommer bråk på skolan men att de inte är oroliga för någon elevs mående. Lärarna är medvetna om trygghets-teamets arbete och att personal från Ung fritid (socialtjänsten) ibland rör sig i skolan och säger att detta gett en lugnande effekt. Lärare säger att det troligen är tryggare på skolan nu men det finns fortfarande mycket som kan förbättras.

Vid övriga samtal under besöket uppger personal att det är stökigt och bråkigt i korridorerna och att det inte genomförts några andra insatser för att komma tillrätta med ordningen än att sätta upp övervakningskameror. Enligt personal har kamerorna haft föga effekt på bråket. Ett par elever visar Skolinspektionens utredare ytor på skolan där det ofta är bråk och där det inte sker någon kameraövervakning. Personal på skolan tycker att vuxennärvaron där eleverna uppehåller sig är fortsatt låg. Lärare uppger att det finns elever som inte vill gå själva utan vuxen till uppehållsrummet. Skolinspektionens utredare observerar

flera allvarliga incidenter mellan elever under besöket. Skolledningen uppger att en av de åtgärder som vidtagits för att komma tillrätta med tryggheten är att all tillsvidareanställd personal, samt stora delar av de visstidsanställda, har fått kompetensutveckling i lågaffektivt bemötande. Skolledningen uppger även att åtgärden inte fullt ut fått den lugnande effekt som de hade hoppats på.

Det finns brister i skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att det alltså finns brister i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. Personalen anmäler numera alla uppgifter om kränkande behandling till rektorn. Det finns dock fortfarande brister i hur skolans plan mot kränkande behandling är utformad då det saknas en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts. Vidare bedrivs det inte i tillräcklig utsträckning ett arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling som bygger på en analys av var och när problemen kan uppstå. Även om skolan vid ett tillfälle under hösten 2017 kartlagt elevers upplevelse av kränkande behandling var det bara ungefär hälften av skolans elever som svarade på enkäten. Detta innebär att den analys som gjorts samt de åtgärder som vidtagits inte med säkerhet kan kopplas till de problem och risker som faktiskt finns. Dessutom har efterföljande åtgärder inte följts upp för att utröna om de haft avsedd effekt. Trots de problem som funnits på skolan en längre tid, har skolan inte satt in tillräckliga åtgärder för att komma tillrätta med situationen. Skolan har främst ett åtgärdande arbete mot kränkande behandling som sker på individnivå för eleverna. De värdegrundsinsatser som genomförs inom ramen för "Livskunskap" i årskurs 7 föranleder igen annan bedömning. Ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling är ett systematiskt och kontinuerligt arbete som ska bedrivas utifrån de förutsättningar som finns i den aktuella verksamheten. Detta innebär att de specifika behoven vid Stålforssskolan styr med vilket tidsintervall verksamheten ska kartläggas, analyseras, följas upp och utvärderas. Mot bakgrund av de brister som framgår ovan angående trygghet och studiero samt av Skolinspektionens beslut i oktober 2017, borde huvudmannen sett till att en aktuell och fullständig kartläggning gjorts som utgångspunkt för analys och insatser samt även följt upp och utvärderat insatta åtgärder. Mot bakgrund av ovanstående kan Stålforssskolan inte anses bedriva ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling på det sätt skollagen föreskriver.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen, och fritidshemmet, avsnitt 2.1, framgår att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper.

Skolans personal anmäler numera kränkande behandling till rektorn. Av intervjuer med lärare framgår att de ofta skriver anmälningar om kränkande behandling till rektorn. Skolledningen uppger att de nu får in anmälningar om kränkande behandling och att dessa utreds. Skolledningen berättar vidare att samtliga anmälningar skickas till huvudmannen.

Det finns brister i skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling. Sedan Skolinspektionens besök höstterminen 2017 har skolan upprättat en uppdaterad plan mot diskriminering och kränkande behandling. I den framgår dock inte hur föregående års planerade åtgärder genomförts.

Skolan bedriver inte i tillräcklig utsträckning ett arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling som bygger på en analys av var och när problemen kan uppstå. Av huvudmannens redovisning framgår att skolan genomförde en "Friendsenkät" i oktober 2017, där cirka hälften av skolans elever svarade. Resultaten visar att 18,6 procent (67 av 361 svarande elever) någon gång under det senast året upplevt sig utsatta för kränkningar. Av intervjuer med elever framgår att de utifrån resultaten från "Friendsenkäten" önskade fler vuxna på otrygga plaster. Både personal och elever berättar att de upplever att det snarare är färre vuxna i skolans allmänna utrymmen och korridorer sedan i höstas. Skolledningen uppger att efter "Friendsenkäten" i oktober 2017 genomförde skolan i februari 2018 en egen studiero- och trygghetsbarometer, vilken upprepas i maj 2018. Av de resultat Skolinspektionen tagit del av framgår att barometern omfattade frågor om studiero och trygghet i klassrummet. Av resultaten framgår inte svar på frågor om elevernas eventuella upplevelser av att ha blivit kränkta.

Av intervju med skolledningen framgår att det främst bedrivs ett förebyggande arbete mot kränkande behandling på individnivå. Socialpedagogen och delar av trygghetsteamet har samtal med elever som de bedömer behöver hjälp med att hantera aggressioner. Insatser görs även för elever där de misstänker att

umgänget kan komma att få negativ inverkan. Även satsningen på "Livskunskap" är tänkt att vara en del av det förebyggande arbetet. Elevhälsans representanter berättar att delar av elevhälsan håller i ett antal pass "Livskunskap" i klasserna i årskurs 7 och att mentorerna sedan ska fortsätta det arbetet under mentorstiden. Innevarande läsår har "Livskunskapen" inte genomförts i årskurs 8 och 9.

Mentorstiden används inte till värdegrundsarbete. Elever uppger att de inte minns att de under mentorstiden pratat om hur de ska vara mot varandra och lärarna känner inte igen att de ska ha fått instruktion om att använda just mentorstiden till värdegrundsarbete. Elever och lärare beskriver att mentorstiden främst används till att gå igenom planering och ta igen skolarbete. Undantaget är en klass där det, på mentorns begäran, genomförs riktade värdegrundsinsatser med hjälp av elevhälsan. Av huvudmannens redovisade åtgärder framgår att den veckovisa mentorstiden ska ägnas åt värdegrundsarbete. Av intervjuer med lärare och elever framkommer att så inte sker. Skolledningen uppger att de instruerat alla mentorer att arbeta med värdegrundsfrågor på mentorstiderna samt att det finns instruktioner och material på lärplattformen. Varken elevhälsan eller skolledningen har följt upp under läsårets gång huruvida mentorerna faktiskt genomför arbete kopplat till "Livskunskapen", värdegrundsarbete eller något främjande likabehandlingsarbete på mentorstiden.

Enligt skolans Plan mot diskriminering och kränkande behandling har varje klass två "Friendselever". Av intervjuer med elever och elevhälsan framgår att "Friendseleverna" representerar klassen. Representanter för elevhälsan uppger att "Friendselevernas" roll är att vara inspiratörer för aktiviteter som syftar till att skapa gemenskap och glädje på skolan. Av inkomna dokument framgår att skolan utöver sitt ordinarie målinriktade arbete mot kränkande behandling har satt in extra lektionspass utifrån värdegrundsfrågor, samt utbildat personal vid ett tillfälle i "hot och våld" med inriktning mot kränkande behandling.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser

en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Eftersom verksamheten vid Stålforskskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att på nytt förelägga Eskilstuna kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna. En skolmiljö som präglas av trygghet, studiero, ett fungerande arbete för att motverka kränkande behandling och att skolan säkerställer en miljö fri från kränkningar är viktiga faktorer för elevernas möjlighet att nå utbildningens mål. Bristerna avseende skolans arbete med trygghet, studiero och det målinriktade arbetet mot kränkande behandling innebär att elevernas rätt till utbildning i en trygg och stimulerande lärandemiljö inte tillgodoses. Detta kan även få konsekvenser för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Bristerna, som är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid, har inte åtgärdats trots tidigare föreläggande. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen med utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Avhjälpt brist i verksamheten

Förutsättningar för lärande och trygghet

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Eskilstuna kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Eskilstuna kommun avhjälpt denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att bristen gällande att elevhälsans samtliga kompetenser används främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål är avhjälpd.

Av huvudmannens redovisning över vidtagna åtgärder framgår att elevhälsans samtliga kompetenser arbetar hälsofrämjande och förebyggande. Exempel på elevhälsans arbete är "Livskunskap" med bland annat samtal om diskrimineringsgrunderna, kompetensutveckling i lågaffektivt bemötande för skolans personal, Skol-IF med aktiviteter efter skoltid, samt föräldraprogrammet "Stålfors tillsammans" i syfte att stärka vårdnadshavare i deras föräldraskap.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälpda.

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschef Maria Sundkvist, avdelningsjurist Sofia Lindstrand, och Annica Gulliksson.

X Tommy Lagergren

Tommy Lagergren
Biträdande generaldirektör
Signerat av: Tommy Lagergren

X Eva Fröberg

Eva Fröberg
Föredragande
Signerat av: Eva Fröberg

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping eller via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.